

Sammenfattende processkrift (konsolideret)

Til

Østre Landsret

- I 24. afd.'s sag nr. B-3448-14:
1. Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond som mandatar for
  - 2.
  - 3.
  - 4.
  - 5.
  - 6.
  - 7.
  - 8.
  - 9.
  - 10.
  - 11.
  - 12.
  - 13.
  - 14.
  - 15.
  16. Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond som mandatar for
  - 17.
  - 18.
  - 19.
  - 20.
  - 21.
  - 22.
  - 23.

(advokat Christian F. Jensen, besk., for sagsøgerne 2 til 15 og 17 til 23, og advokat Christian Harlang for så vidt angår den del af sagen, hvori der ikke er dækning under den meddelte fri proces)

mod

Forsvarsministeriet
(advokat Peter Biering)

1. INDLEDNING

Forsvarsministeriet fastholder i det hele de bemærkninger, der fremgår af ministeriets sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017.

Denne udgave af det sammenfattende processkrift har således alene til formål at konsolidere Forsvarsministeriets sagsfremstilling og anbringender i lyset af den bevisførelse, der har fundet sted siden hovedforhandlingen blev påbegyndt den 7. november 2017.

Det bemærkes i den forbindelse, at Forsvarsministeriet – ligesom ved forelæggelsen – udarbejder en præsentation til brug for proceduren, der bl.a. danner et overblik over, hvilke faktiske omstændigheder ministeriet mener kan og ikke kan lægges til grund, og hvorfor.

Processkriftet tager af disse grunde udgangspunkt i samme struktur som det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017.

1.1 Overordnede betragtninger

Forsvarsministeriet fastholder de overordnede betragtninger, som er anført i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017.

Ministeriet gør således fortsat helt grundlæggende gældende,

- at danske styrker ikke foretog tilbageholdelser under Operation Green Desert,
- at danske styrker derfor heller ikke overgav sagsøgerne til de irakiske styrker,
- at danske styrker ikke i øvrigt deltog i krænkende og unødigt hårdhændet behandling af sagsøgerne, og
- at, hvad sagsøgerne ellers måtte have været udsat for af krænkende behandling, derfor falder under de irakiske eller britiske styrkers ansvar.

Efter Forsvarsministeriets opfattelse hviler sagsøgernes krav på en blanding af urigtigheder, overdrivelser og misforståelser af helt centrale omstændigheder, hvilket bør have betydning for landsrettens afgørelse af sagen.

Ministeriet mener endvidere, at ansvaret for, at disse urigtigheder, overdrivelser og misforståelser først er kommet frem under bevisførelsen, påhviler sagsøgernes advokater. Der henvises herom til afsnit 5 nedenfor.

2. DE FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

2.1 Hvad kan lægges til grund

Der henvises til afsnit 2.5.1 i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017 og afsnit 2.2.1 i processkrift T af 18. september 2017, idet ministeriet gør gældende, at følgende forhold kan lægges til grund efter bevisførelsen.

2.1.1 Før operationen

- Det havde afgørende betydning for den danske bataljons opgaveløsning, både generelt og konkret, at Irak den 28. juni 2004 havde fået suveræniteten tilbage.
- Den danske bataljon løslod i september 2004 de sidste to tilbageholdte under dansk ansvar og havde derefter ikke tilsynsforpligtelsen med yderligere tilbageholdte personer.
- Operation Green Desert var en selvstændig operation, hvor koalitionsstyrkerne *støttede* en irakisk "search and arrest" operation i Az Zubayr.
- Den danske bataljon foretog en *samlet vurdering* af en række hensyn, der var relevante i forhold til styrkens mandat, herunder af de efterretninger, der var leveret af den irakiske 602. bataljon (ING), og besluttede på den baggrund at gennemføre operationen.
- Den danske bataljon havde ikke til *opgave* at foretage tilbageholdelser under Operation Green Desert.
- Den danske bataljon havde hverken kommando eller kontrol over de irakiske styrker, da bataljonens koordination og støtte til de irakiske styrker skulle og alene kunne gennemføres under anvendelse af principperne bag NATO-begrebet "*co-ordinating authority*".
- Både Folketinget, regeringen og den danske bataljon havde en *generel* viden om, at kulturen i Irak var anderledes end i Danmark, og at forholdene *generelt* var mere primitive, hvilket indgik i overvejelserne ved udsendelsen af de danske styrker.

2.1.2 *Under operationen*

- Den danske bataljon *foretog* ikke – og medvirkede heller ikke til – at foretage tilbageholdelser under Operation Green Desert.
- Der blev skudt mod de danske og irakiske styrker på CYAN 1, hvilket højnede beredskabet hos de danske styrker – også på CYAN 4.
- På CYAN 1 overværede de danske styrker kun i ét enkelte tilfælde en behandling af tilbageholdte (skalle og strips), som gav anledning til at gribe ind.
- På CYAN 4 overværede de danske styrker ikke behandling af tilbageholdte, der gav anledning til at gribe ind. Under alle omstændigheder hørte én soldat, at der fra de britiske styrker faktisk blev grebet ind over for de irakiske styrker.
- Den danske bataljon transportererede ikke tilbageholdte under Operation Green Desert.
- Den danske bataljon havde ikke kontakt med tilbageholdte på Camp Chindit/Akka, og overværede ikke dér behandling af tilbageholdte, der gav anledning til at gribe ind eller melde.
- Den danske bataljon deltog hverken i *håndteringen* eller *screeningen* af tilbageholdte på Shaiba Logistics Base (Beduin Camp), og overværede heller ikke, at der i den forbindelse blev foretaget intime kropsundersøgelser af tilbageholdte.
- Den danske bataljon havde heller ikke *herefter* noget at gøre med sagsøgerne, herunder i forbindelse med de efterfølgende bevisenheder i det irakiske fængsel i Basra by.

2.1.3 *Efter operationen*

- Operation Green Desert blev betragtet som en succes i bl.a. den danske bataljon og i Hærens Operative Kommando.
- Artiklerne i Al Manarah blev bl.a. af den danske bataljon vurderet som utroværdige.
- Sagsøgerne havde efter operationen *reelle* muligheder for at klage til den danske bataljon, herunder med påstand om erstatning, hvilket ville have medført, at bataljonen iværksatte en sagsbehandling af klagen.

- Sagsøgernes krav mod Forsvarsministeriet baserer sig – ligesom de krav, der er rejst mod det britiske forsvarsministerium, og omtalt i bilag HJ-HM – på urigtigheder, overdrivelser og misforståelser.

2.2 Hvad kan ikke lægges til grund

Forsvarsministeriet gør i forlængelse af ovenstående gældende, at følgende postulater, som sagsøgerne har fremsat under sagen, ikke kan lægges til grund.

2.2.1 Før operationen

- Den missionsforberedende uddannelse af Hold 4 var utilstrækkelig og usædvanlig.
- Der blev udarbejdet et bilag til bataljonsbefalingen, som regulerede brugen af såkaldte *combat cameras* og/eller *combat camera teams* under operationen.
- Der findes senere skriftlige udgaver af den endelige danske bataljonsbefaling end dén (Frago 284, Amendment 1), der er fremlagt i sagen som bilag FX.
- Danske myndigheder havde eller burde have haft *konkret* viden om, at eventuelle tilbageholdte under Operation Green Desert ville blive udsat for tortur og/eller anden umenneskelig eller nedværdigende behandling i varetægten af de irakiske styrker, der efter planen deltog i Operation Green Desert.

2.2.2 Under operationen

- Sagsøgerne blev tilbageholdt under Operation Green Desert på den måde, som sagsøgerne har beskrevet.
- Den danske bataljon havde *de facto* kommando og/eller kontrol over de irakiske styrker.
- Meldinger i TOC-loggen og journalen fra den fremskudte kommandostation (FCP) viser, at danske styrker foretog tilbageholdelser og overleverede de tilbageholdte til irakisk og/eller britisk varetægt.
- Den danske bataljon foretog filmoptagelser på CYAN 1.
- Filmoptagelserne fra CYAN 4 viser behandlingen af tilbageholdte, som efter omstændighederne burde have givet anledning til, at danske soldater greb ind eller meldte om hændelsen.

2.2.3 *Efter operationen*

- Den danske bataljon var forpligtet til at føre tilsyn med de personer, der blev tilbageholdt af irakiske styrker under Operation Green Desert.

3. FORSVARSMINISTERIETS ANBRINGENDER

3.1 Generelt om bevisbyrden

Forsvarsministeriet gør i relation til spørgsmålet om bevisbyrden fortsat gældende,

- at bevisbyrden i den foreliggende sag, i det alt væsentlige påhviler sagsøgerne,
- at den nærmere fordeling af bevisbyrden i den foreliggende sag dog kan være *dynamisk*, idet det kan vurderes specifikt for hvert af sagens temaer, om særlige hensyn gør sig gældende, og om der kan være grundlag for at vende bevisbyrden om, både den ene og anden vej,
- at Forsvarsministeriets eventuelle *oplysningspligt* i den foreliggende sag ikke uden videre medfører, at Forsvarsministeriet også bærer bevisbyrden, og at ministeriet under alle omstændigheder har opfyldt sin oplysningspligt under sagen,
- at det påhviler sagsøgerne at bevise deres stærkt usædvanlige påstande om, at den af Forsvarsministeriet udleverede eller fremlagte dokumentation er ukorrekt eller sågar falsk,
- at det fsva. EMRK påhviler sagsøgerne at bevise, at de var under dansk jurisdiktion, da de blev tilbageholdt under Operation Green Desert, og at de har været udsat for en behandling i strid med EMRK artikel 3, og
- at der i den forbindelse ikke er grundlag for at vende bevisbyrden om i relation til spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgerne har været udsat for en behandling i strid med EMRK artikel 3, da det er *bestridt* af Forsvarsministeriet, at sagsøgerne på noget tidspunkt har været i dansk varetægt.

3.2 Frifindelse over for sagsøgernes påstand 1

Forsvarsministeriet fastholder de anbringender, der er nedlagt i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017 til støtte for ministeriets påstand om frifindelse over for sagsøgernes påstand 1, idet ministeriet ønsker at præcisere de følgende emner.

3.2.1 Ikke dansk jurisdiktion og intet ansvarsgrundlag

Forsvarsministeriet henviser til afsnit 4.2.1 og 4.2.2 i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017, idet ministeriet fortsat gør gældende, at Danmark ikke ved sin deltagelse i Operation Green Desert udøvede *jurisdiktion* over sagsøgerne, og at de danske styrkers deltagelse i operationen under alle omstændigheder ikke er *ansvarspådragende* for Forsvarsministeriet.

Ministeriet finder ikke, at de i afsnit 2 anførte forhold giver anledning til ændring heraf.

3.2.2 Særligt om anvendelsen af combat cameras og/eller deltagelsen af et "combat camera team" i Operation Green Desert

Forsvarsministeriet forstår sagsøgernes krav således, at man som en del af kravet, påstår godtgørelse for tort på baggrund af ministeriets *tilbageholdelse* af oplysninger vedrørende såkaldte "combat camera"-optagelser, og at man baserer denne del af kravet på en blanding af EMRK artikel 3, 6 og 13, samt en ikke-nærmere præciseret hjemmel i FN's Torturkonvention.

Forsvarsministeriet henviser til det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017, idet ministeriet fortsat gør gældende,

- at ministeriet til fulde har *medvirket* til sagens oplysning,
- at filmoptagelsen fra CYAN 4 allerede er fremlagt i sagen som bilag 0, og indgår som en del af bevisførelsen i sagen, hvorfor Forsvarsministeriets tidligere ufrugtbare søgninger efter filmoptagelserne således er irrelevante for denne sags oplysning,
- at der, som påkrævet efter EMRK artikel 3, er foretaget en række uafhængige undersøgelser navnlig af FAUK, som er foranlediget af Operation Green Desert, bl.a. med henblik på at klarlægge, om der blev filmet med yderligere kameraer under operationen, jf. navnlig tillægsekstraktens bind 2,
- at undersøgelseernes uafhængige karakter netop betyder, at Forsvarsministeriet ikke har rådighed over, hvordan undersøgelserne *tilrettelægges*, og hvilket *resultat* de fører med sig,

- at den af sagsøgerne angivne hjemmel, jf. ovenfor, ikke – som det må formodes, at sagsøgerne mener – stiller krav til, hvordan bevisførelsen i en civil sag som den foreliggende, tilrettelægges, men
  - at hjemlen derimod navnlig skal sikre, at kontraherende stateres lovgivninger er indrettet således, at tortur er strafbart, at der foretages officielle og effektive undersøgelser af påstande om tortur, og at personer, der mistænkes for at have udøvet tortur, forfølges strafferetligt. Disse krav udgør ikke en del af genstanden i den foreliggende sag.

3.3 Påstande over for sagsøgernes påstand 2

Forsvarsministeriet fastholder de anbringender, der er nedlagt i det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017 til støtte for ministeriets påstand om afvisning, subsidiært frifindelse over for sagsøgernes påstand 2.

4. SAGSOMKOSTNINGER

Forsvarsministeriet fastholder de bemærkninger vedrørende sagsomkostninger, der fremgår af det sammenfattende processkrift af 31. oktober 2017.

Det er således fortsat ministeriets opfattelse, sagsøgerne bærer ansvaret for den foreliggende sags særligt omfangsrige forløb, både under sagens forberedelse og hovedforhandling, og at det må afspejles i landsrettens fastsættelse af sagsomkostninger.

Forsvarsministeriet finder, at det ved landsrettens fastsættelse af sagsomkostninger endvidere må have betydning, at sagsøger nr. 1 og 16 frivilligt har givet afkald på den allerede meddelte fri proces, og at de resterende sagsøgere har forhøjet deres betalingspåstand uden i samme forbindelse at ansøge om fri proces herfor.

Det er ministeriets opfattelse, at ansvaret for disse dispositioner påhviler sagsøgernes advokater.

Ministeriet finder derudover, som anført i afsnit 1.1 ovenfor, at ansvaret for, at det først under bevisførelsen er kommet frem, at sagsøgernes krav om godtgørelse hviler på en blanding af urigtigheder, overdrivelser og misforståelser af en række centrale omstændigheder, påhviler sagsøgernes advokater.

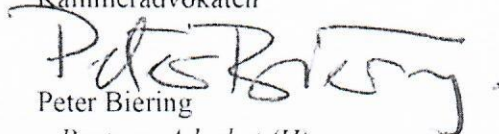

.....

Det baserer sig på, at sagsøgernes advokater ikke i nødvendigt omfang har draget omsorg for, at sagens oplysning allerede inden indgivelse af stævning, eller under alle omstændigheder senest under sagens forberedelse, er blevet tilskåret og målrettet.

København, den 19. april 2018

Kammeradvokaten

Peter Biering

– Partner, Advokat (H)